

ΕΥΤΥΧΙΑ ΓΙΑΝΝΑΚΗ

ΟΙ ΝΑΥΑΓΟΙ ΤΟΥ ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ

ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΙΚΑΡΟΣ

ΟΙ ΝΑΥΑΓΟΙ ΤΟΥ ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση ή αναπαραγωγή του παρόντος έργου στο σύνολό του ή τμημάτων του με οποιονδήποτε τρόπο, καθώς και η μετάφραση ή διασκευή του ή εκμετάλλευσή του με οποιονδήποτε τρόπο αναπαραγωγής έργου λόγου τέχνης, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2121/1993 και της Διεθνούς Σύμβασης Βέρνης-Παρισιού, που κυρώθηκε με τον ν. 100/1975. Επίσης απαγορεύεται η αναπαραγωγή της στοιχειοθεσίας, της σελιδοποίησης, του εξωφύλλου και γενικότερα όλης της αισθητικής εμφάνισης του βιβλίου, με φωτοτυπικές ή οποιεσδήποτε άλλες μεθόδους σύμφωνα με το άρθρο 51 του ν. 2121/1993.

ΕΥΤΥΧΙΑ ΓΙΑΝΝΑΚΗ

ΟΙ ΝΑΥΑΓΟΙ ΤΟΥ ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ

αστυνομικό μυθιστόρημα

ΙΚΑΡΟΣ

Σε όσους πάλεψαν με τη φωτιά.

*Μακριά στον ορίζοντα γίνεται
ένα ναυάγιο· είναι πολύ μακριά
και δεν γνωρίζουμε τους πνιγμένους,
τους φίλους και τους συγγενείς που τους θρηνούν.
Αλλά κι εδώ κοντά γίνεται ένα άλλο
ναυάγιο, κι αλίμονο, ξέρουμε
τους πνιγμένους, καθώς και τους
φίλους και τους συγγενείς που τους θρηνούν.*

*Μίλτος Σαχτούρης, «Τα ναυάγια»,
Ποιήματα 1945-1998*

*Ανώφελα εξαρτήματα μοιάζουν τα ρούχα
αλλά έχουν, λένε, σημαντικότερο ρόλο
από το να μας κρατάνε ζεστούς:
αλλάζουν τον τρόπο που μας βλέπει ο κόσμος.*

Virginia Woolf, Ορλάντο, Μια βιογραφία

Σημείωμα για τον αναγνώστη

Στις 27 Αυγούστου του 1988, ημέρα Σάββατο, ο συγγραφέας Κώστας Ταχτσής βρέθηκε νεκρός στη μονοκατοικία του στον Κολωνό, στην οδό Τυρνάβου 26. Η δολοφονία του δεν εξιχνιάστηκε ποτέ, δίνοντας τροφή σε διαφορετικά σενάρια και εικασίες. Το βιβλίο περιέχει μεταξύ άλλων αναφορές στα γεγονότα εκείνης της περιόδου, αποτελώντας ωστόσο έργο μυθοπλασίας, όπως και όλες οι ιστορίες του αστυνομίου Χάρη Κόκκινου, τον οποίο συνάντησα για πρώτη φορά στην Πάρο το καλοκαίρι του 2015 και έκτοτε πρωταγωνιστεί στα αστυνομικά μου μυθιστορήματα.

Τα όρια του μύθου και της πραγματικότητας παραμένουν ρευστά στην «Τριλογία του βυθού», οπότε είμαι υποχρεωμένη να σημειώσω ότι οποιαδήποτε ομοιότητα με πρόσωπα ή καταστάσεις ουδεμία σχέση έχει με την πραγματικότητα των άλλων.

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

Τα πιόνια στη σκακιέρα

1.

Ο στρατιώτης και το φοβερό βήμα

Αύγουστος 1991

Πλατεία Αβησσυνίας, Μοναστηράκι

Εέρω ποιος σκότωσε τον Ταχτσή», ψιθύρισε ο παλαι-
«οβιβλιοπώλης.

Η απρόσμενη αποκάλυψη πάγωσε την ανάσα του νεαρού που στεκόταν στον πάγκο απέναντί του. Γνώριζε ότι η έρευνα για τη δολοφονία του συγγραφέα είχε οδηγηθεί σε αδιέξοδο τρία χρόνια αφότου εντοπίστηκε νεκρός στην κρεβατοκάμαρά του, δίπλα σε γυναικεία ρούχα, σοκάροντας την κοινή γνώμη με τις λεπτομέρειες που ήρθαν στο φως για την προσωπική του ζωή. Την ώρα που αστυνομία, μέσα ενημέρωσης και λογοτεχνικά πηγαδάκια σήκωναν τα χέρια ψηλά, θεώρησε απίθανο να γνωρίζει ο γέρος τη λύση του μυστηρίου.

Το μυστήριο είναι ένας κόσμος που ζητάει να χάσει τη μαγεία του και γι' αυτό μαγεύει, όμως το μυστήριο της δολοφονίας του συγγραφέα δεν θα λυνόταν με τα φούμαρα του παλαιοβιβλιοπώλη. Η γνωριμία τους δεν δικαιολο-

γούσε εκμυστηρεύσεις αυτού του τύπου, και κάθε τύπου. Κοίταξε τον πλάτανο στην πλατεία. Ψυχή δεν κυκλοφορούσε με τον καύσωνα. Η στιγμή θα μπορούσε να είναι μέσα σε όνειρο. Αντανακλάσεις του ήλιου και σκιές χόρευαν στο τζάμι, ενώ μια γλάστρα, που παλιότερα άνθιζε στην είσοδο με υάκινθους, πλέον έστεκε άδεια δίπλα στη βιτρίνα. Πριν από λίγες μέρες είχε δει τον γέρο να ποτίζει τη γλάστρα. Το πιατάκι της ξεχειλίζει, αλλά εκείνος συνέχιζε να της σερβίρει νερό με το ποτιστήρι του, αδιαφορώντας για τη λίμνη που σχηματιζόταν στην είσοδο του μαγαζιού. Υπέθεσε ότι ο γέρος άρχιζε να τα χάνει, ότι το μυαλό του μαραινόταν και ότι σύντομα θα γινόταν σαν τη λάσπη στην άδεια του γλάστρα. Ένωσε ότι η απόσταση από το μυστικό του ήταν το μόνο που θα τον έσωζε, οπότε έκανε δύο βήματα πίσω.

Σε έναν κόσμο ενόχων μόνο οι ανόητοι παραδίδονται χωρίς πίεση, και στην περίπτωση της δολοφονίας του συγγραφέα οι ατυχείς χειρισμοί των αρχών δεν είχαν πιέσει ιδιαίτερα κανέναν να ομολογήσει. Τρία χρόνια μετά το έγκλημα ο δολοφόνος εξακολουθούσε να κυκλοφορεί ελεύθερος και μπορεί να στραγγάλιζε κάποιον άλλον εκείνο το μεσημέρι ή να ξεκούραζε απλώς τα χέρια του στις φαρδιές τσέπες του παντελονιού του. Ο θάνατος δεν πάει διακοπές, κι έτσι ορισμένα από τα πιο άγρια εγκλήματα συνέχιζαν να μπαίνουν στα κατάστιχα τον Αύγουστο, την εποχή που όσοι έμεναν στην πόλη είχαν αρκετό χρόνο για να ασχοληθούν με το κενό μέσα τους και γύρω τους. Η πόλη διέθετε αρκετό χώρο για να κρύβει ενόχους και

πειστήρια και κάποια πράγματα παρέμεναν και ζήτημα χώρου. Ο αστικός ιστός ήταν ο βυθός που κατάπινε σκοτεινές ιστορίες και ανθρώπους σε υπόγεια πολυκατοικιών, σε πάρκα, στο δίκτυο των υπόγειων αγωγών ή σε άλλες πιο ευφάνταστες κρυψώνες, όταν υπήρχε κάποιο καλό σχέδιο.

«Όποιος γνωρίζει δεν μιλάει και όποιος αποφασίζει να μιλήσει για ένα τόσο σοβαρό ζήτημα δεν επιλέγει έναν άγνωστο», συνόψισε την εύλογη ένστασή του ο νεαρός, που κάποιοι τον φώναζαν Σαμφών για τα μακριά μαλλιά του.

Ο σπουδαστής της νομικής περνούσε την πόρτα του παλαιοβιβλιοπωλείου αναζητώντας αντίτυπα αξίας που ξεφορτώνονταν αδαείς κληρονόμοι. Ξετρώπωνε τα βιβλία που είχαν γλιτώσει από τα χέρια τους, γνωρίζοντας πως βιβλία και άνθρωποι έχουν την τύχη που προδιαγράφουν τα χέρια στα οποία πέφτουν. Οι μικρόκοσμοι των αφηγήσεων υπήρξαν το καταφύγιό του στον ασφυκτικό κόσμο του χωριού του, ένας τρόπος να ονειρεύεται μια άλλη ζωή ή τη ζωή των άλλων, που ήταν το ίδιο πράγμα. Είχε κάτι ηδονοβλεπτικό η ανάγνωση γι' αυτόν, το κρυφοκοίταγμα στις άγνωστες ζωές, όχι η κλειδαρότρυπα, αλλά η πόρτα που άνοιγε διάπλατα φωτίζοντας όλο το σκοτάδι στο δωμάτιο, τη μυστική ζωή του. Η λογοτεχνία, αν δεν κατάρφερνε να φωτίσει αυτή τη μυστική ζωή, δεν είχε κανένα νόημα. Μπορεί να ήταν μια εξεζητημένη φλυαρία, ένα αυτοαναφορικό γυάλισμα των λέξεων, αλλά μέχρι εκεί. Ήταν το μυστικό που έκανε την καρδιά των αφηγήσεων να δονείται, κι αυτές τις ιστορίες έψαχνε.

Από τότε που μετακόμισε στην Αθήνα, αφιέρωνε τε-

λετουργικά τα βράδια της Παρασκευής στο κυνήγι των σωμάτων και τα πρωινά του Σαββάτου στο κυνήγι των βιβλίων. Κάθε σώμα ήταν ένα νέο μυστήριο. Κάθε βιβλίο ήταν η φωτογραφία αυτού του μυστηρίου και ο παλαιοβιβλιοπώλης αναγνώριζε πως ο νεαρός είχε την ικανότητα να εντοπίζει τα καλά κομμάτια, οπότε τον άφηνε να κάνει τη δουλειά του παρακολουθώντας διακριτικά τις κινήσεις του από την καρέκλα του ταμείου. Το νεαρό αιλουροειδές χάιδευε τις ράχες των βιβλίων, αποφεύγοντας τις περιττές κινήσεις και τις περιττές κουβέντες, σαν να του προκαλούσαν ενόχληση ακόμη και οι ήχοι των συλλαβών, κυρίως τα φωνήεντα – τα φωνακλάδικα φωνήεντα. Με τα σύμφωνα φαινόταν να τα πηγαίνει καλύτερα. Τα σύμφωνα ήταν διακριτικά, και έτσι διακριτικά πάλευε να κερδίσει το ενδιαφέρον του.

«Ξέρω ποιος σκότωσε τον Ταχτσή», ξαναείπε ο γέρος μέσα από τα δόντια του μασώντας προσεκτικά τα φωνήεντα.

Ο Ψάρας, όπως τον φώναζαν στο Γιουσουρούμ, στεκόταν στον πάγκο του μαγαζιού του και ήταν ψαράς όνομα και πράγμα. Έριχνε άδεια για να πιάσει γεμάτα, διάβαζε αυτόν που είχε απέναντί του και δεν το έβαζε εύκολα κάτω. Ψάρας: παρατσούκλι, ιδιότητα και επωνυμία της επιχείρησης ήταν ένα και το αυτό στην περίπτωση του. Η πιάτσα τον περιέγραφε με μια λέξη που συνόψιζε εύστοχα το ποιόν του, μηδενίζοντας τα όποια περιθώρια εμπιστοσύνης. Είχε κάνει φυλακή για λόγους που αγνοούσαν οι περισσότεροι, λόγους που δεν έφαχναν, θεωρώντας αυ-

τονόητο πως ήταν από τους τύπους που μπορούσαν άνετα να ξοδέψουν μερικά χρονάκια σε κάποιο μπουντρούμι, χωρίς ιδιαίτερο βάρος, με την ελαφρότητα που κουβαλούν οι μικρομαφιόζοι, όσοι βουτούν τα χέρια τους στο αίμα περιστασιακά, αλλά καταφέρνουν με έναν τρόπο να παραμένουν συμπαθείς, τουλάχιστον σε αυτούς με τους οποίους δεν έχουν διενέξεις.

Δεν ήταν το πρόσωπό του, ούτε το βλέμμα του, ήταν ο τόνος της φωνής του που τον κατέτασσε άνετα στο πάνθεο των παραβατικών. Μια φωνή σπηλαιώδης, βγαλμένη από την υγρασία κάποιου κελιού, που ξεστόμιζε με ευκολία τα αδιανόητα. Το στόμα του μύριζε άσχημα, τα αραιά μαλλιά του έμοιαζαν με στραβοχυμένο γλυπτό πάνω στο κρανίο του, η σχέση του με τα βιβλία ήταν το αχαρτογράφητο πεδίο, όπου το ευγενές της τέχνης συγκρουόταν με το αγενές της κοψιάς του. Είχε τις άκρες του και το διατυμπάνιζε. Συχνά έβλεπαν ματσωμένους πελάτες, καθηγητές πανεπιστημίου και διανοούμενους αμφίβολης ευφυΐας, να κάθονται και να πίνουν τον καφέ τους στο μεταλλικό τραπεζάκι δίπλα στην είσοδο του μαγαζιού. Παρέμενε σχετικά συμπαθής, ειδικά στα αγόρια που τον ενδιέφεραν. «Ένας εχθρός λιγότερος, κάποιος που σε αδίκησε δεν είναι σίγουρο ότι θα λείψει από την κοινωνία», έλεγε ο Ψάρας. «Υπάρχουν ήρωες και αντιήρωες. Το νόμισμα είναι το ίδιο. Οι όψεις μόνο αλλάζουν». Ήξερε ότι πολλά από τα αγόρια τον θαύμαζαν γιατί στριφογυρνούσε το νόμισμα χωρίς ενοχές, με την ελαφρότητα του αντιήρωα που γοητεύει.

«Η επανάληψη είναι μητέρα της μάθησης για σπουδαστές ανώτατων σχολών που μπορεί να κόβει το μάτι τους, αλλά δεν έχει πήξει ακόμα το νιονιό τους και αποδεικνύονται κατώτεροι των ανώτατων προσδοκιών», επανήλθε ο Ψαράς διπλώνοντας μια εφημερίδα.

Ο νεαρός Σαμψών τακτοποίησε τις μπούκλες που έπεφταν στο μέτωπό του, εστιάζοντας σε μια μύγα που επιχειρούσε απότομους ελιγμούς ανάμεσά τους. Η μύγα το πάλεψε, αλλά δεν κατάφερε να αποφύγει την εφημερίδα. Η άδοξη προσγείωση στο φθαρμένο μωσαϊκό συνοδεύτηκε από έναν κρότο που την αποτελείωσε.

«Πιο χρήσιμο πράγμα από την εφημερίδα δεν υπάρχει», είπε ο φονιάς. «Αν ξέρεις να τη χρησιμοποιείς σωστά, εξοτνώνει μύγες και υπουργούς εξίσου αποτελεσματικά».

Ένα σκοτεινό νεκροταφείο μυγών υποδέχτηκε το πτώμα με μια κλοτσιά, εξαφανίζοντάς το κάτω από τον πάγκο που τους χώριζε.

Οι υπουργοί μπορούσαν να κοιμούνται ήσυχοι την ίδια στιγμή. Τίποτα που να τους αφορά δεν υπήρχε σε εκείνο το φύλλο. Η καλοκαιρινή ραστώνη παρέλυε τα δημοσιογραφικά γραφεία και ολόκληρη την πόλη. Επικρατούσε αυτό που λέμε νέκρα. Το αφιέρωμα στην υπόθεση της ανεξιχνίαστης δολοφονίας του συγγραφέα ήταν απλώς ένας τρόπος να γεμίσουν οι σελίδες τρία χρόνια μετά το συμβάν. Τίποτα νέο δεν αποκαλυπτόταν, αφού τα άρθρα των εφημερίδων όλο και πιο σπάνια πια έγραφαν κάτι ουσιαστικό. Οι εφημερίδες, όπως και οι περισσότεροι άνθρωποι, φλυαρούσαν χωρίς να λένε τίποτα. Οι λέξεις έχαναν το βάρος τους, πε-

τούσαν μακριά και αποδημούσαν πάνω σε φτηνά χαρτιά. Ή τουλάχιστον έτσι νόμιζαν οι αδαείς, αφού ειδικά οι λέξεις δεν υπήρξαν ποτέ αθώες.

«Καταλαβαίνω ότι σου φαίνεται τρελό, αλλά ξέρω ποιος σκότωσε τον Ταχτσή», επέμεινε ο παλαιοβιβλιοπώλης.

«Πώς γίνεται αυτό;»

«Γίνεται», επέμεινε ο Ψάρας, χαϊδεύοντας τον κίτρινο φάκελο που του είχαν παραδώσει λίγες ώρες νωρίτερα και τον φύλαγε κάτω από τον πάγκο του. «Εδώ έχω όλα τα στοιχεία και κάποιοι θα σκότωναν γι' αυτό το χειρόγραφο».

Ο νεαρός έσκυψε προς το μέρος του. Η επανάληψη είχε κάνει τη δουλειά της. Το δόλωμα γαργαλούσε τον ουρανίσκο του φοιτητή. Ο Ψάρας ήξερε ότι ήταν ζήτημα χρόνου να καρφωθεί στο αγκίστρι του. Τράβηξε τον φάκελο και τον προσγείωσε πάνω στον πάγκο.

Ήταν η πρώτη στιγμή που είδε τα μάτια του φοιτητή κάτω από τα μαλλιά του και ήταν μάτια ψαριού. Ενός ψαριού που έναν χρόνο μετά θα εξαφανιζόταν.

*Απόκομμα από την εφημερίδα
«Επικαιρότητα» – φύλλο 30ής Σεπτεμβρίου 1992*

*Φοιτητής της Νομικής εξαφανίζεται
υπό αδιευκρίνιστες συνθήκες*

*Ο εικοσιτριάχρονος φοιτητής της Νομικής Αθηνών Κλέ-
αρχος Συνοδινός παραμένει εξαφανισμένος εδώ και έναν
μήνα, σκορπώντας θλίψη και ανησυχία στην οικογένειά
του και στους συντοπίτες του στην όμορφη Αστυπάλαια.
Είχε επιστρέψει περί τα τέλη Αυγούστου στην Αθήνα
για την προετοιμασία της εξεταστικής του φθινοπώρου,
καθώς έμπαινε στην τελική ευθεία για το πτυχίο του.
Συμφοιτητές του επιβεβαιώνουν πως επικοινωνήσε μαζί
τους για τελευταία φορά στις 25 Αυγούστου και έκτοτε
δεν έδωσε σημεία ζωής.*

*Οι αρχές, έχοντας προχωρήσει στις απαραίτητες δια-
σταυρώσεις με γείτονες, θεωρούν αξιόπιστες τις μαρτυ-
ρίες που τον θέλουν να εμφανίζεται τελευταία φορά στο
διαμέρισμά του στην πλατεία Βικτωρίας το απόγευμα
της 25ης Αυγούστου. Τίποτα στη συμπεριφορά του δεν
προϊδέαζε για την εξαφάνιση. Η σπιτονοικοκυρά του, ο
τελευταίος άνθρωπος που συνομίλησε μαζί του, δήλωσε
στην εφημερίδα «Επικαιρότητα» ότι τον τελευταίο καιρό
έδειχνε αγχωμένος για τις τελικές εξετάσεις της σχολής,*

αλλά και χαρούμενος, επειδή σχεδίαζε να συνεχίσει με μεταπτυχιακές σπουδές. «Όλοι οι τοίχοι της γκαρσονιέρας του είναι γεμάτοι από πάνω μέχρι κάτω με βιβλία, μελέτες και χειρόγραφα», σχολίασε η σπιτονοικοκυρά. «Είναι κρίμα να χάνεται ένα τέτοιο μυαλό». Ο Κλέαρχος Συνοδινός υπήρξε άριστος σπουδαστής και κατά τα λεγόμενα των καθηγητών και των συμφοιτητών του φαίνεται πως σχεδίαζε να ακολουθήσει ακαδημαϊκή καριέρα στο Ποινικό Δίκαιο. Ουσιώδης λεπτομέρεια ήταν πως το καλοκαίρι είχε ζητήσει από τη σπιτονοικοκυρά του να ανανεώσουν το συμβόλαιο ενοικίασης του διαμερίσματός του.

Η αστυνομία, που ερεύννησε εξονυχιστικά την γκαρσονιέρα, και αποκλειστική πηγή της εφημερίδας επιβεβαίωσαν ότι ο χώρος βρέθηκε ανέγγιχτος. Χρήματα μαζί με τα επίσημα έγγραφα του φοιτητή εντοπίστηκαν πάνω στο γραφείο του, καθώς και οι σημειώσεις που κρατούσε σε ένα μικρό ημερολόγιο για τις καθημερινές εργασίες του. Το μόνο που έλειπε ήταν η φοιτητική του ταυτότητα. Όλα συντείνουν στο γεγονός ότι ο νεαρός δεν σκόπευε να εξαφανιστεί.

Οι αρχές και οι γονείς του απευθύνουν έκκληση σε όποιον γνωρίζει ή είδε οτιδήποτε να απευθυνθεί στην αστυνομία, έστω και ανώνυμα. Μια πρόσφατη φωτογραφία του Κλέαρχου Συνοδινού, του φοιτητή με τα μακριά μαλλιά και τα ανοιχτόχρωμα μάτια, παραμένει καρφίτσωμένη στους πίνακες ανακοινώσεων της Νομικής Σχολής Αθηνών, με τους συμφοιτητές του να δηλώνουν πλέον ιδιαίτερα ανήσυχοι για την εξαφάνισή του.

«Δεν θέλουμε να δούμε τις αφίσες να καλύπτουν το πρόσωπό του και να ξεχνιέται. Ο Κλέαρχος ήταν το πιο δυνατό μυαλό του έτους μας», δήλωσε στην «Επικαιρότητα» μια συμφοιτήτριά του. «Ακόμα δεν μπορώ να πιστέψω πώς γίνεται κάποιος να εξαφανίζεται από προσώπον γης. Δεν πρόκειται για μύγα, αλλά για έναν άνθρωπο».